

TANTÁRGYI TEMATIKA ÉS FÉLÉVI KÖVETELMÉNYRENDSZER

PTR3005L Házasság, család a kora újkori Európában és Magyarországon Gyakorlati jegy, 2026-27/1. félév

A tantárgy teljesítésével a hallgató alapvető ismeretekkel rendelkezik a magyar nemzet, Magyarország és az európai civilizáció és Földünk legfontosabb régióinak múltjáról és jelenéről. Képes a múlt és jelen társadalmi, gazdasági, politikai és kulturális folyamatairól, jelenségeiről többszempontú, tárgyilagos érveléssel alátámasztott véleményt alkotni, ezekkel kapcsolatos problémákat megfogalmazni. Képes a múlt eseményeit és jelenségeit a saját történelmi összefüggésükben értelmezni, illetve a jelen viszonyait kapcsolatba hozni a múltban történetekkel. Megismeri a kurzus témájának a NAT, a kerettantervek és az érettségi követelményekhez való illeszkedését.

Tematika:

A feladatok, a szemináriumi referátumok témáinak és az időrend megbeszélése. A kurzus témájának illeszkedése a NAT, a kerettantervek és az érettségi követelmények rendszeréhez – Házasság, család az ókori Rómában – Demográfiai viszonyok, a házasságkötés eltérő jellegzetességei, családszerkezet a kora újkori Nyugat-Európában és Magyarországon – A házasságkötéssel és a házasság intézményével kapcsolatos katolikus és protestáns felfogás – Különélés, szeparáció, válás a kora újkorban – Nők és gyermekek a családban: eltérő nemi és életkorbeli szerepek – Az egyedülállók főbb csoportjai: özvegyek, szolgálók, cseléd lányok – A prostitúció intézménye a középkori és kora újkori Európában, valamint Magyarországon – Házastársak a bírák előtt: a házasság intézménye elleni bűncselekmények (házasságtörés, bigámia) és azok szankcionálása a kora újkorban – A félév lezárása; a hallgatók teljesítményének értékelése

A foglalkozásokon történő részvétel tekintetében a Tanulmányi és Vizsgaszabályzat (TVSz) rendelkezései az irányadók.

Félévi követelmény: gyakorlati jegy.

Az értékelés módja, ütemezése:

Szemináriumi dolgozat benyújtása a félév végén. A dolgozat része annak bemutatása, hogy a NAT-ban, a kerettantervekben és az érettségi követelmények között melyek azok a fogalmak, adatok (lexikák) és esetleges fejlesztési feladatok, amelyek a választott témához kapcsolódnak.

A félévközi ellenőrzések követelményei:

A dolgozatnak eleget kell tennie egy tudományos igénnyel elkészített munka alapkövetelményeinek (önálló anyaggyűjtés, kutatómunka, megfelelő hivatkozási apparátus megléte, a felhasznált szakirodalom feltüntetése).

Ajánlott Irodalom

- Andorka Rudolf: A gyermekszám alakulásának társadalmi tényezői paraszti közösségekben. (18-19. század). In: Andorka Rudolf: Gyermek, család, történelem. Történeti demográfiai tanulmányok. Bp., 2001. 101-126.
- Andorka Rudolf - Faragó Tamás: Az iparosodás előtti (18-19. századi) család- és háztartásszerkezet vizsgálata. In: Andorka Rudolf: Gyermek, család, történelem. Történeti demográfiai tanulmányok. Bp., 2001. 181-228.
- M. Antalóczy Ildikó: Bűnözés és büntetés Debrecenben a XVIII. század közepén. Debrecen, 2000.
- Ariés, Philippe: Gyermek, család, halál. Tanulmányok. Bp., 1987.

- Bónis György: Buda és Pest bírósági gyakorlata a török kiűzése után 1686-1708. Bp., 1968.
- Burguière, André – Lebrun, François: Priest, Prince and Family. In: Burguière, André – Klapisch-Zuber, Christiane – Segalen, Martine – Zonabed, Françoise (szerk.): A History of the Family. II. The Impact of Modernity. Cambridge, 1996.
- Davis, Natalie Zemon: The Reasons of Misrule: Youth Groups and Charivaris in Sixteenth-Century France. In: Past and present, No. 50. 41–75. 1971.
- Dolhai Lajos: A házasság szentségének története. In: Baán István (szerk.): A szent atyák nyomdokait követve. In memoriam Vanyó László. Bp., 2003. 91-109.
- Faragó Tamás: Háztartásszerkezet és falusi társadalomfejlődés Magyarországon, 1787-1828. In: Faragó Tamás (szerk.): Tér és idő - család és történelem. Társadalomtörténeti tanulmányok (1976-1992). Miskolc, 1999. 194-283.
- Uő.: Történeti Demográfia. In Bódy Zsombor - Ö. Kovács József (szerk.): Bevezetés a társadalomtörténetbe. Bp., 2003. 302-340.
- Földi András - Hamza Gábor: A római jog története és intézményei, Bp., 2016.
- Froide, Amy M.: Never Married. Singlewomen in Early Modern England. New York, 2005.
- Gecser Ottó: A házaselet gyakorisága és ajánlott korlátai. In: Lácza Magdolna (szerk.): Nők és férfiak..., avagy a nemek története. (Rendi társadalom – polgári társadalom 16.) Nyíregyháza, 2003. 371-378.
- Hajdu Lajos: Bűnözés és büntetőbíráskodás a XVIII. század hetvenes éveinek Magyarországon. Bp., 1996.
- Hanuy Ferenc: A jegyesség és házasságkötési forma kifejlődése a Ne temere decretumig. Jogtörténeti bevezetés a Ne temere decretumhoz. Bp., 1912.
- Hill, Bridget: Women Alone. Spinsters in England 1660–1850. New Haven – London, 2001.
- Imhof, Arthur Erwin: Elveszített világok. Hogyan gyűrték le eleink a mindennapokat- és miért boldogulunk mi ezzel oly nehezen... Bp., 1992.
- Kállay István: Úriszéki bíráskodás a XVIII-XIX. században. Bp., 1985.
- Uő.: Városi bíráskodás Magyarországon 1686-1848. Bp., 1996.
- Karras, Ruth Mazo: A szex, a pénz és a szajha. In: Léderer Pál (szerk.): A nyilvánvaló nők. Prostitúció, társadalom, társadalomtörténet. Budapest. 33–48. 1999.
- Kiss Áron: A XVI. században tartott magyar református zsinatok végzései. Bp., 1881.
- Kiss András: Boszorkányok, kuruzslók, szalmakoszorús paráznák. Bukarest - Kolozsvár, 1998.
- Kowaleski, Maryanne: Singlewomen in Medieval and Early Modern Europe: The Demographic Perspective. In: Bennett, Judith M. – Froide, Amy M. (szerk.): Single Women in the European Past, 1250–1800. Philadelphia. 38–81. 1999.
- Laslett, Peter: Family Life And Illicit Love In Earlier Generations. Essays In Historical Sociology. Cambridge, Massachusetts – London – New York – Melbourne, 1978.
- Livi Bacci, Massimo: A világ népességének rövid története. Bp., 1999.
- Mátyai Mária: Törvényszéki játszmák: válás Debrecenben 1793-1848. Debrecen, 2006.
- Melegh Attila: Házasságtörés Halason a 17-18. században. In: Faragó Tamás – Őri Péter (szerk.): Történeti demográfiai évkönyv 2000. Bp., 2000. 266-291.
- Merényi Kálmán: A házasság (család) büntetőjogi védelmének történeti fejlődése Magyarországon. In: Tóth Károly (szerk.): Emlékkönyv dr. Cséka Ervin egyetemi tanár születésének 70. és oktatói munkásságának 25. évfordulójára. Szeged, 1992. 325-339.
- Mezey Barna: Büntetőjog és szexualitás. Nemi bűncselekmények a feudális büntetőbíráskodásban. In: Szentmártoni Szabó Géza (szerk.): Ámor, álom és mámor. A szerelem a régi magyar irodalomban és a szerelem ezredéves hazai kultúrtörténete. Tudományos konferencia. Sátoraljaújhely, 1999. május 26-29. Bp., 2002. 243-265.
- Őri Péter: A természetes szaporodás alakulása és helyi változatai a 18. századi Magyarországon. In: Faragó Tamás - Őri Péter (szerk.): Történeti demográfiai évkönyv 2001. Bp., 2001. 193-222.
- Uő.: A pestisjárványok demográfiai következményei a 17-18. századi Magyarországon. In: Faragó Tamás - Őri Péter (szerk.): Történeti Demográfiai Évkönyv 2005. Bp., 2005. 115-162.

- Paládi-Kovács Attila: Újkori migrációs folyamatok az Alföldön és a népi kultúra alakulása. In: Faragó Tamás (szerk.): Bölcsőtől a koporsóig. Szöveggyűjtemény a történeti demográfia tanulmányozásához. Bp., 2005. 219-226.
- Péter Katalin: Szerelem és házasság a Hajnal-határtól keletre. In: Szentmártoni Szabó Géza (szerk.): Ámor, álom és mámor. A szerelem a régi magyar irodalomban és a szerelem ezredéves hazai kultúrtörténete. Tudományos konferencia. Sátoraljaújhely, 1999. május 26-29. Bp., 2002. 1-24.
- Uő.: Házasság a régi Magyarországon. 16-17. század. Bp., 2008.
- Phillips, Roderick: Amit Isten összekötött... A válás rövid története. Bp., 2004.
- Roper, Lyndal: Fegyelem és tiszteletreméltóság: prostitúció a reformáció kori Augsburgban. In: Scott, Joan Wallach (szerk.): Van-e a nőknek történelmük? Bp., 2001. 203-239.
- Rossiaud, Jacques: Prostitúció, ifjúság és társadalom a XV. században. In: Léderer Pál (szerk.): A nyilvánvaló nők. Prostitúció, társadalom, társadalomtörténet. Budapest. 49–83. 1999.
- Shahrar, Shulamith: Gyermek a középkorban. Budapest, 2000. Uő.: A negyedik rend. Nők a középkorban. Bp., 2004.
- Szent Tibor: Paráznák. Feudalizmuskori (1723-1843) szexuális büntetőperek. Hódmezővásárhely, 1993.
- Szőcsné Gazda Enikő: A nő alakja a XVIII-XIX. századi erdélyi prédikáció-irodalomban. In: Selmeczi Kovács Attila (szerk.): Lélek és élet. Ünnepi kötet S. Lackovits Emőke tiszteletére. Veszprém, 2006. 83-90.
- Tárkány Szűcs Ernő: Magyar jogi népszokások. Bp., 1981.
- Tóth István György: Szüzek és paráznák: törvényes és törvénytelen szerelem a XVIII. századi magyar falvakban. In: Palócföld, 1990/2. 31-38.
- J. Újváry Zsuzsanna: Polgári házassági szokások és erkölcs a 16-17. századi Magyarországon. In: Szentmártoni Szabó Géza (szerk.): Ámor, álom és mámor. A szerelem a régi magyar irodalomban és a szerelem ezredéves hazai kultúrtörténete. Tudományos konferencia. Sátoraljaújhely, 1999.május 26- 29. Bp., 2002. 227-233.
- Utrio, Kaari: Éva lányai. Az európai nő története. Bp., 1990.
- Vigh Károly (szerk.): Asszonyok és férfiak tüköre. Tanúvallomások a XVII. századból. Bp., 1980.
- Wunder, Heide: He Is the Sun, She Is the Moon. Women in Early Modern Germany. Cambridge, Massachusetts – London, 1998.

Letölthető dokumentumok

- Nemzeti Alaptanterv:
<https://magyarkozlony.hu/dokumentumok/3288b6548a740b9c8daf918a399a0bed1985db0f/megtekintes> (A Magyar Közlöny 2020. január 31-I (17.) száma; 5/2020. (I. 31.) Korm. rendelet)
- Történelem kerettantervek: https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat
- Hatályos érettségi és vizsgakövetelmények:
https://www.oktatas.hu/kozneveles/erettsegi/altalanos_tajekoztatasi/vizsgakovetelmenyek2017

Az érdemjegy kialakításának módja:

Az érdemjegy a referátumra adott osztályzatot jelenti.

Nyíregyháza, 2026. augusztus 29.

Dr. Szoboszlai György
főiskolai docens